

DANES

inski problemi

narodokrajno: prav v Šarm el Šejku, ki je v sobotnim za teroristično nasilje, sta izraelski premijski palestinski predsednik Mahmud Abbas pred dobri položila temeljni kamen morebitnega premirja v o premirje je na presenečenje vseh večinoma vztrajne incidenti neveljno vrstili. Tudi zadnji, včerajšnji i zakonskega para na območju Gaze, k miru goto-

ki premier Šaron je - še zlasti po nedavnem obiljavne sekretarke Condoleeze Rice - trdno odločilna za dosedo miru v Izraelu doseže. Umik živec z območja Gaze je prva točka tega njegovega aliče ne pomisli, da je Šaron naenkrat postal radolincev in jim vrača okupirano ozemlje. Nasprotno, še zelo živ, toda prav ta vojaška logika mu pravi, v Gazi popoln nesmisel. Za varnost kakih osem timora namreč skrbeti desetkrat toliko vojakov, to zega, tudi za bogati Izrael velik strošek.

Je Šaron z umikom, ki naj bi se pričel čez tri tihni na en mah. Najprej je spustil vojaške sile, žel žogico palestinskemu predsedniku Abbasu: mi li, vi pa morate razorožiti palestinske skupine, basu. In s tem je oslabil Abbasov še tako šibak po-tenci. Kajti ves minul teden so se vrstili spopadi e, vendar tokrat niso streljali Izraelci, temveč so padali med seboj. Njegov veliki politični nasprotje Hamas, se precej poživlja na predsednikova stihni. In tako palestinski oblastem ves ne preot da se udarilo na nož s političnimi nasprotniki rožje.

ned Hamasom in preostalimi palestinskimi politi bodo verjetno odločilnega pomena za dosedo v Izraelu. Gibanje Hamas je med Palestinci vse saj je Fatah, sedanje gibanje na oblasti, držal sgov večni predsednik Jaser Arafat. Toda po nje-sljenost Fataha vztrajno pada, večja pa se tistim itičnim grupacijam, ki v svojih programih za norivoliše v mir z Izraelom. Ali pa postavljajo ceno i nerealna.

raečli umaknili z območja Gaze in iz štirih nase-l i bregu, bo imel Mahmud Abbas resno težavo. Sa-nednarodni skupnosti dokazoval, da je storil vse je pa ta ne bo zavladal, bo vso krivdo zvrčal na precej upočasnili predvideni umik z Zahodnega vsem druga zgodba.

Vojslav Bercko

vičeva o slovensko-hrvaških odnosih anje skupne ribiške ije?

ter Dimitrij dosledno izvajanje sporazuma, to na Otočcu h kreptivi med-sebojnega zaupanja in sodelova-nja. Hrvaška stran je slovensko obvestila, da bo v prihodnjem tednu posredovala pripombe na izved-bena pravila Evropske komisije glede ribolova po Sopsu, da se po-sepe njihovo sprejetje. Obe strani tudi razmišljata o možnosti obliko-vanja skupne ribiške inšpekcije.

Zunanja ministra sta po naved-bah MZZ govorila tudi o povezo-valnih projektih na Muri pri Ho-tiza. Pohvalila sta dosedanje delo in pogovore ministrov za promet obeh držav ter se glede mostu zav-zela za iskanje celovite in evrop-ske rešitve, ki bo zadovoljevala po-trebe lokalnega prebivalstva obeh strani. Na srečanju je bilo tudi do-govorjeno, da se obnovljeni slo-venski brod Hotiza, če so bile teh-nične pomanjkljivosti odpravlje-vmne, vrne na prvotno mesto in obesi na vlečno vrv, kjer bo naprej opravljal svojo povezovalno funkcijo.

Ministra sosednjih držav sta se še zavzela za pospešitev postopka ratifikacije sporazuma o izogiba-nju dvojnemu obdavčevanju, ki je bil podpisan na Brionih 10. junija.

Rupel je hrvaški strani tudi predstavil prizadevanja Slovenije, da se vprašanje širitve EU ohrani visoko na dnevnem redu unije. Slovenija si želi, da bi Hrvaška

Slovenije in anju, ki so se vna sekretar-tev obeh dr-lido Biševič h držav, potre-beh držav za ih odnosov in a mirno in ne-gospodarskih m območju. i bosta drža-ate še naprej dogovorno-vnosti, da se ljalji. Pri tem odgovornost eles pri ure-jave o izogi- i sta jo vladi

LDS za zaščito Draga Kosa, ki je nezakonito nadzoroval novinarja, pripravlja celo referendum

Semetova jo je dobro odnesla

Možje postave Semetove niso zasliševali, ji premetali stanovanja in prostorov, v katerih dela, še nadzora telefona menda ni bilo

Policijsko ukvarjanje z novinarjo Pop TV Damjano Semeto ni neobičajno za Slovenijo. Sprožil ga je poslanec Franc Kangler (SLS), ki je za zaprti-mi vrati v zadnjem letu veliko-krat ponovil vprašanje, ali ni-so iz policije v medije prehitro ušli podatki o preiskavi v Cel-lju, kar bi lahko škodovalo do-breemu imenu župana Bojana Šrota (SLS). Polcija je naredi-la analizo, kako Semetova zbi-rra podatke, ni pa znakov, da bi možje postave preverili, s kom in kaj se pogovarja po telefo-nu, niso je zasledovali, je zaslišali ali ji premetali stanovanja in prostorov, v katerih dela. Kar se je v zadnjem desetletju novinarjem dogajalo. Zapeča-tena je bila, pri preiskavi dela Blaža Zgaga, celo pisarna ljub-ljanskega dopisništva Večera.

Pravni temelj nadziranja novinarjev

Pravica policije in države nadzorovati mediji in novinarje izvir-a iz totalitarne preteklosti, v ka-teri so mediji veljali za del obla-sti in bili zato zavezani varovati njene skrivnosti. Še v rajniki Jugo-slaviji (konec 80-ih let) so pravi-red spremenili in novinarje odvezali kazenske odgovornosti za varovanje policijskih, držav-nih, partijskih in drugih skrivno-sti. A so bile te totalitarne določ-be pred desetimi leti, ko je Slove-niji vladala koalicija LDS, SKD, ZLSD, vrnjene v pravni red. Na-meno ponovne uzakonitve določ-b, ko je parlament vodil Herman Rigelnik, po katerih lah-ko novinarja, ki zapiše državno skrivnost, strpajo v zapor, ni bil, da bi nas zapirali. Mednarodni škandal bi bil prehud. Tega si ce-lo najbolj nedemokratični režimi v mirnem času ne upajo. Omogo-ča pa nadziranje novinarjev s pri-sluškanji in podobnimi posebnimi metodami in sredstvi in s tem vpliv na njihovo delo. Še po-sebno zvito je, ker je oblast odgo-vornost za objavo zaupnosti pri-pisala kar novinarjem in ne me-dijskim hišam ali odgovornim urednikom, kar bi bilo sicer logič-no. Medijska hiša je pač težji nasprotnik. V ZDA je denimo vrhov-no sodišče v času vojne v Vietnamu, ko je obrambno ministrstvo tožilo dva časopisa, presodilo, da časopisa smeta objaviti strogo zaupno študijo obrambnega ministrstva o napakah v vojni, ki je scurljala do medijev. Razlaga je bila, da mora zaupnosti varova-ti vlada in ne časopisje in da ima-jo, ko gre za časopise, ljudje pravico vedeti.

Zagate z Rancem in Kosom

Najbolj politično eksploziven primer, ko so šle državne službe pri onemogočanju novinarjev predaleč in je vse skupaj opazi-la tudi javnost, je televizijski vo-

ditej Tomaž Ranc, ki se mu mo-narja Semetova najverjetneje za-hvaliti, da policija ni šla dalje. Z vztrajnostjo in sodnim sporom je namreč dokazal, da policisti ni-so vsemogočni in da novinar ni brez moči. Hkrati je primer Ranc zanimiv, ker liberalni demokrati v teh dneh zbirajo podpise za re-ferendum, da bi na vrhu protiko-rupcijske komisije obdržali Dra-ga Kosa, ki so ga pred volitvami za šefa komisije nastavili kljub ostrim protestom opozicije, ki je opozarjala, da je tudi sodišče ugotovilo, da je vpleten v zloraba položaja in nezakonit nadzor novinarja.

Afera se začne na zaslišanju Ranca pred petimi leti, ki je bi-lo del običajnih pritiskov na me-dije. Kriminalisti novinarja, če informativni pogovor zavrne, pri-vedejo s silo. Ena od oblik upo-ra je bila, da smo o tem obveščali javnost. V 90-ih letih so te-levizijci celo posneli, kako so po-licisti Uroša Slaka, ki prostovoljno ni hotel na zaslihanje, "prived-li". Na informativnem pogovoru na vrhuncu afere Vič-Holmec je Kos Rancu pokazal natančno analizo, s kom vse se je Ranc po-govarjal po telefonu. Kar je bila za novinarja eksplozivna infor-macija, pomenila je, da je Kos lahko razbral, kdo so viri infor-macij nacionalne televizije, ko so razkrivali zlorabe in aferi De-pala vase. Ranc je Kosa vprašal, ali ima odredbo sodnika, da je izpisek pri Mobitelu pridobil. Kos pa odgovoril: "To lahko ved-no pridobim, če je treba". Kos je z Rancem slabo naletel, ker no-vinarja pritisk ni posebno ustrašil, prihodnost pa je naglo poka-zala, da si je Kos izpiske telefon-skih pogovorov priskrbel prej kot odredbo sodnika in torej zlo-rabil položaj. Kar je nekoliko sra-motno tudi za slovensko pravo-sodje. Sodniki so očitno bolj za okras, če naknadno izdajajo do-tervoljenja za nadziranje novinar-jev, da bi pokrili nezakonito ravnanje policije.

Nemarnost v tožilskem sistemu

A prava državna sramota se je šele začela. Takratna šefinja posebne tožilske skupine, ki je proučevala afero Vič-Holmec, Barbara Brezigar, je pripravila ovadbo proti Kosu in enemu njegovih uslužbencev zaradi nezakonitega nadzora novinarja, a sta vladajoči LDS in ZLSD (ob nasprotovanju SLS) za šefinjo to-žilcev ravno imenovali Zdenko Cerar (kasneje pravosodna mi-nistrica v vladi Antona Ropa), ki je Brezigarjevi primer naglo odvzela in ga predala šefu ljub-ljanskega tožilstva Gorazdu Fišerju, ta pa je že pripravljeno ovadbo vrgel v koš za smeti. Brezigarjeva je takoj protestno odst-pila. V medijih smo tukrat pisali, da so Kosa nameravali celo zapo-

Jasmina Detela

Televizijski voditelj Tomaž Ranc je na sodišču dokazal, da so ga nezakonito nadzirali, kar ga bo še stalo.

sliti na ljubljanskem tožilstvu. A tudi Fišer je slabo naletel. Ker ni bil pripravljen preganjati zlorabe v policiji, je postopek prevzel no-vinar sam. In na sodišču dokazal, da ima prav, in s tem že v prvem koraku osramotil Cerarjevo in Fišerja. Okrožni sodnik v Ljublja-ni Marko Knop je v sodbi, ko Ranc toži državo, o Fišerjevem zavrti zapisal: "vsebinski razlogi sklepa niso popolni niti logični". In razsodil ne le da je Kos podat-ke o Rancu pridobil brez sodne-ga naloga, ampak da je bila tudi kasneje pridobljena sodna odloč-ba nezakonita, Rancu pa priso-dil odškodnino v višini 700.000 tolarjev.

Račun dobi - Ranc

Ljubljanskega tožilca Fišer-ja zaradi nemarnosti, ker je brez tehtnih razlogov vrgel v koš ovadbo, ki jo je pripravila Brezigarjeva, Cerarjeva ni odstavi-la. Ga je pa kasneje odneslo, ko se je razvedelo, da na tožilstvu privilegira intimno prijateljico. Primer tožilca Železnika, ki je v Ljubljani spise preprosto na-lagal v omar, ki je javnost pretresel kasneje, glede na toleran-je tožilske nemarnosti, ni bil čisto naključje. A z razsodbo sod-nika Knopa se pravdanje med Rancem in državo ni končalo. Dr-žavni pravobranilec se je pritožil na višje sodišče, ki je letos razve-ljavilo del Knopove sodbe. S sod-bo, pod katero je podpisana pre-dsednica senata Nina Betteto, je ostalo nesporno, da je Kos naj-prej pridobil podatke, s kom se novinar pogovarja, in si šele ka-zenske sodno dovoljenje, je pa višje sodišče razveljavilo, da bi bilo kasnejše sodno dovolje-nje nezakonito, Rancu odvzelo odškodnino, češ da mu vse sku-paj ni škodilo, in mu celo nalo-žilo, da mora plačati lep del sod-nih stroškov. Po podatkih z naci-onalne televizije so mu tam, ker gre za veliko vsoto, priskočili na pomoč, a bo Ranca finančno pri-zadelo, saj pomoč hiše država obdavči in bo moral novinar pla-čati boniteto. Kako bo novinar-

Srepa

Celjski dopisnici Pop TV Damjani Semetovi menda niso prisluškovali ali je zasledovali.

ska skupnost kolegu, ki je sam vodil za vse pomemben spor, pomagala, da ne bi bil denarno kaznovan, homo že spremljali. Ranc skuša sicer še spodbiti to-zadnje sodbo.

Nadzirajo novinarje? Ma, jasno!

Sodni spor je pomemben, ker v njem pravosodje odloča, ali imajo državni organi celo brez kakršnegakoli tehtnega razlo-ga pravico nadzirati novinarje. Kar dramatično zmanjša možno-sti medijev, da bi nadzorovali oblast, pomeni omejitve svobo-de tiska in odpravlja predpostav-ko demokratičnosti politične ure-ditve. V primeru Ranc je bil raz-log za policijsko preverjanje no-vinarja preprosto: Kos je skušal zavarovati ugled svojih šefov in samega sebe, da javnost ne bi zvedela za zlorabe, ki so jih za-grešili v aferi Vič-Holmec. Ze-lo podoben motiv kot v prime-ru celjskega župana. Za varova-nje ugleda slednjega bi po analo-giji z ravnanjem Kosa, ki je skušal zavarovati ugled nekdanjega šefa policije Boruta Likarja in vseh ki jih je komisija Bojana Gričarja osumila zlorab (med temi je bil tudi sam), lahko po-licija čisto mimo preverila tudi izpiske novinarjinih telefonskih pogovorov. Kar sicer zatrjujejo, da niso storili.

Po sodbi višjega sodišča v Ljubljani bi sodnik, ki bi za zava-rovanje ugleda politika ali policijskega šefa, dovolil takšno ravna-nje policije, sploh ne ravnal neza-konito ali narobe. Država in pravo-sodje, kot kaže primer, novi-narjev, celo če jih očitno nezako-nito onemogočajo, ne šteti. Če pa se kak novinar že spusti v sodni postopek in dokaže, da je oblast grešila, ga bo sodnik najmanj udaril po žepu. Ugledno službo kršilca Kosa pa bodo nekdanji oblastniki, ki so danes v opozici-ji, kot napovedujejo, brenili celo z ljudskim referendumom.

Boste za to in takšno ureditev dali glas?

Peter Jančič

Povprečno 10.406 prostih delovnih mest